

Joachim Lizovius Balthasar Hahn

Quaestionum Illustrium Ethico Politicarum Pentas miscellanea III.

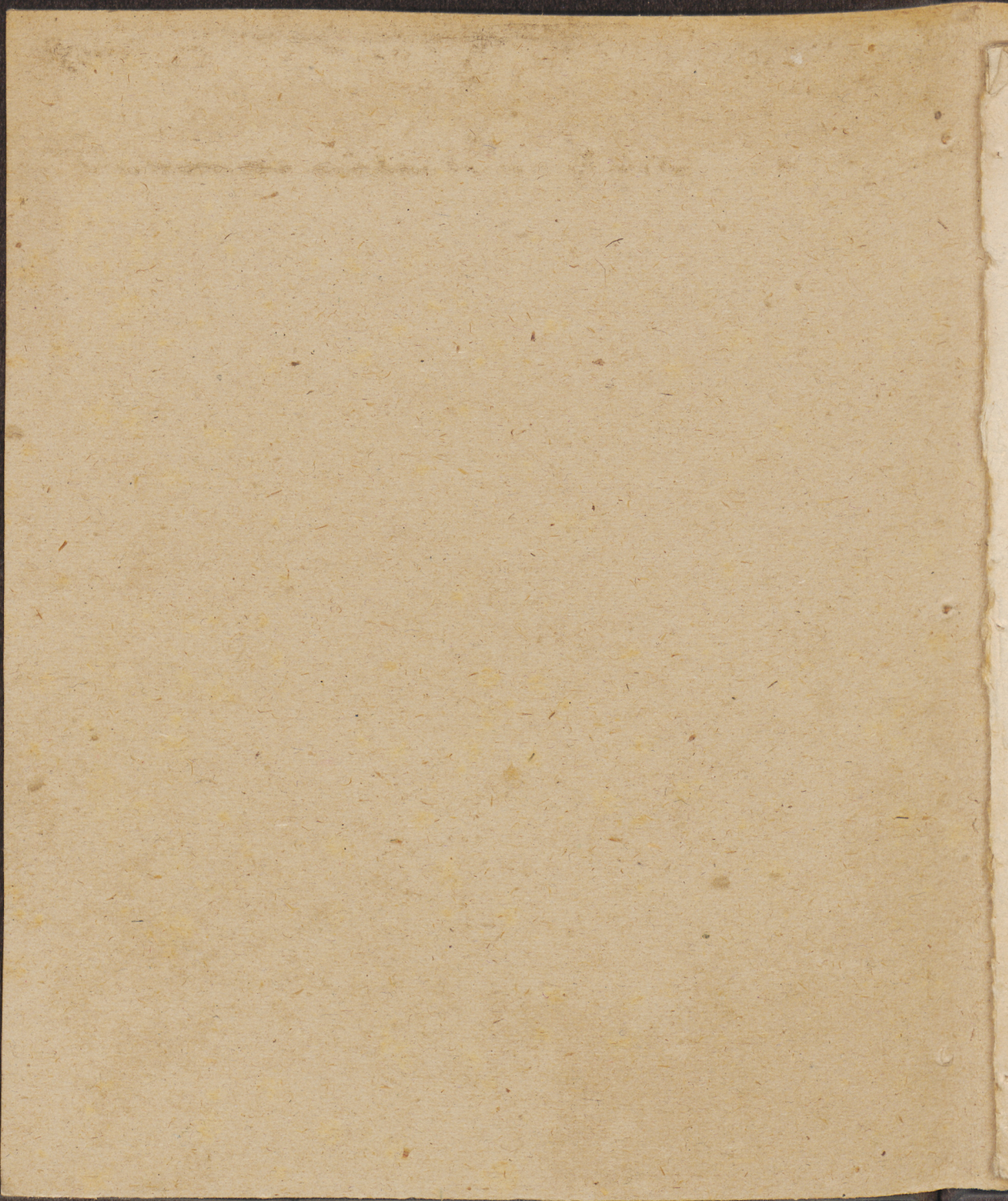
Rostochi[i]: Pedanus, 1619

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729254496>

Druck Freier Zugang

J. Lizovius.
R. U. phil. 1619.

ΣΥΝΘΕΣΙΣ
QUESTIONUM ILLUSTRARUM
ETHICO
POLITICARUM

Pentas miscellanea

III.

DE QUAE
*Consensu Amplissimi Ordinis Philosophici,
In inclyta Academia Rostochiensi*

PRÆSIDE
M. JOACHIMO LIZOVIO,
Rupinensi Marchico

RESPONDEBIT
BALTHASAR HANB
Rostochiensis

Ad diem 10. Julij horis Pomeridianis.

ROSTOCHI
Excudebat Joachimus Pedanus, Acad Typog.
ANNO M. DC. XIX.

ETHICORUM
POLITICARUM

Proton respectantur

III

De Civitate
Cassini Augustini Ordinis Praedicatorum
Augustini Cassinensis Religiosus

M. JOHANNES

BALTI

etiam in suis

Rostochi

Christoph. Joh. Bachmann, Typogr.
Anno MDCXIX

COROLLARIA

Πάρεργα.

I.

An semper, quod antiquum, verum, juxta illud: antiquissimum quodque verissimum?

II.

An natura pueri vel adolescentis ita curanda & perficienda, ut ei nunquam quicquam detrahatur?

III.

An probanda ars memorialis?

IV.

An ferenda in scholis ferula? seu, an in officio contineri pueri queant absque verberibus?

V.

An statim è scholis removendi, qui servilis videntur ingenij, nec mature bonam proferunt indolem?

(Ad singulas hasce quaestiones respondemus disting.)

ALIA Πάρεργα.

I.

In juventutis informatione major habenda ratio bonorum morum, quam doctrinae.

II.

Laus solida & proprie sic dicta eruditionis, in sola linguarum cognitione non consistit.

III.

Eruditas disceptationes quae vocat altercationes, gravissimè (nequid dicam gravius) errant.

IV. The-

IV.

*Theologus non Philosophus, non doctus, & etus non
Philosophus non doctus, similiter & Medicus.*

V.

*Qui se quarumvis rerum iudicem constituit, &
discursu syllogistico, quem tradit Logica, caret, na is
ineptum se prodit iudicem iudicio de rebus vero &
sincero planè destitutum.*

Coronidis loco quærere libet.

*Silentium Pythagoricum in discipulo utrum com-
mendabile?*

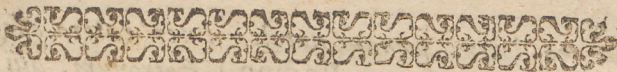
Item,

Sit nè bonum consilium: Philosophare sed paucis?

Videbimus in ipsa συζητήσα.

τῷ θεῷ μόνῳ δοξα.

Σ Τ Ν Θ Ε Ω.

Questionum Ethico - Politicarum

Partis tertiae.

RESPONDENTE

BALTHASARE HANEN

Q U A E S T I O I.

An nobilis cum ignobili, pari convictus culpa & flagitio, sit etiam pari afficiendus poena & supplicio?

*N*egativa hujus placet & probatur Bodino, l. 6. de Rep. c. 6. ac confirmari posse videtur. I. 1.
Jure Civili. Sic lex Viscellia plagiarios servos ad bestias projici, ingenuos securi percuti aut in metallum damnari, si vero persona honestioris sit conditionis relegari jubet. Lex incendiarios obscuros homines ad bestias damnat, nobiliores gladio vel exilio.

II. *Ratione, nam in Justicia judiciali valet proportio Geometrica, qua respiciuntur non tantum res, sed & persona. Unde regula ista: In poenis infligendis propter delicta non est servanda proportio Arithmetica sed Geometrica, ita ut causa delictorum, & persona, locus, & tempus, quantitas ac qualitas, sive gradus delictorum & eventus observentur.* 2.

III. *Exemplis, Ita legimus de Scauro quod ipse repetundarum reus & quidem perditus ac comploratus propter vetustissimam nobilitatem & recentem Patris memoriam plane absolutus sit, Val. Max. l. 8. c. 1. Et apud Sueton. in Aug. c. 5. legimus quod Lectorius, adolescens patritij generis ad deprecandam* 3.

E

candam

candam graviolem pœnam natales inter cetera allegavit.
Sic apud Polonos (referente Bodino) Patronum, qui clien-
tem occiderit, ne accusari quidem, sive publico sive privato ju-
dicio, leges patiuntur. Hodieq; praxis hæc sæpicule obtinet, ut
majores & potentiores, vel planè absolvantur, vel mitiori pœna
afficiantur, quam minores, nempe juxta Versiculum tritum.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas. Unde etiam
Anacharsis leges telis aranearum conferre solitus est. Quem-
admodum enim iis animalia infirmiora retinentur, valentio-
ra transmittuntur: Ita his pauperes constringuntur, divites &
potentes non alligantur. Val. Max. l. 7. tit. Sap. dicta & fa-
cta. Hæc & similia pro sententiâ negativâ. Econtrâ vero affir-
4. mativam quæstionis conantur stabilire alijs.

I. Ipsâ Scripturâ sacrâ, quæ in Judice & Iudicio à πρῆ-
στοπολυψίαν requirit. Deut. 1. v. 17. & Deut. 16. v. 19. Lev.
19. v. 15. & alibi.

5. II. Jure Canonico. Unde Innocentiûs III. Novit ille,
de Jud. inter alia inquit: Forsan dicetur quod aliter cum Re-
gibus aliter cum alijs sit agendum. Caterùm scriptum novimus,
ita judicabis parvum sicut magnum, nec erit apud te acceptio
personarum; 2. Civili. Regula enim juris est: In judiciis non
est acceptio personarum habenda. Sext. decret. tit. 13. reg. 12.

6. III. Ratione. Si enim personarum habetur respectus, & in
culpa aequali inæqualitas pœna locum habet, fieri facile potest,
ut nobiles ex mitiori illâ pœnâ crebrius peccãdi ansam & licen-
tiâ sibi sumant, id quod experientia etiam testatur. Ut taceam,
quod quod major est persona delinquens, eò etiam majus sit de-
lictum: bis enim vir magnæ dignitatis peccat (1.) factò & (2.)
Exemplo. Cic. 3. de L. L.

7. IV. Exemplis tam Sacris quàm profanis; ubi eadem ex
aquo pœna legum violatoribus, cujuscunq; etiam generis status
aut dignitatis fuerunt, irrogata &c. Quorsum etiam pertinet
quod

quod de Areopagitis refert Lucianus, illos nempe noctu & in tenebris judicare solitos fuisse, ne ad personam respicere possent; Ut & quod Thebani Principem suum non tantum auritum sed & cæcum sinxerunt, ne putà spectator Is esset personarum. Et sic ab utraq; parte rationes stant, quæ dubiam quæstionem istam reddunt.

Ut autem nodum hunc solvere & dubium istud tollere queamus, præmittimus distinctionem unam atq; alteram. Et 1. quidem distinguimus inter pœnas, quæ vel ab ipso Deo definitæ & præscriptæ sunt, vel libero Magistratus arbitrio relicta. 2. distinguendum inter *ἀνελευθέρων*, & *ἐλευθέρων*, juris rigorem, & aequitatem. 3. inter nobiles nomine sive genere tantum, & re s. virtute ac sanguine.

Præmissis sic præmittendis respondemus jam distinctè ad quæstionem propositam. 1. Affirmative, 2. Negative ita:

I. Pari pœnâ nobilis cum ignobili afficiendus est, si pœna illa divinitus est determinata: Tunc enim nulla distinctio à iudice fieri debet. Ratio est manifesta, quia Dei statuta nullus hominum intervertere, aut immutare & circa Dei legem nemo dispensare potest. Sic v. gr. Pœnam homicidio divinitus præscriptam capitalem Gen. 9. v. 6. quemvis homicidam, sive sit nobilis, sive ignobilis, subire & pati justum est, nec minùs iste quàm hic ab eadem immunis esse debet.

II. Pari pœna afficiendus est nobilis, cum ignobili, nec potest ejusdem distinctio inter illos fieri secundum jus strictum & rigorosum. Hoc enim omnes delinquentes aequaliter punit, non attendens quatenus hic nobilis, ille ignobilis, sed quatenus uterq; legis prævaricator, adeoq; culpâ equalis est. Sic secundum jus rigidum Saul proprium filium mel gustantem capitis supplicio adjudicavit 1. Sam. 14. & Salomon nec fratri Adonia nec Joabo exercitus Ducis pepercit. 1. Reg. 2.

III. Pari videtur esse pœna afficiendus nobilis nomine tantum, cujus.

E 2

laus

Laus est in origine solâ,
cum ignobili & quovis alio è grege: neq; enim dignus istiusmodi fucus singulari privilegio & jure, quo alij verè nobiles fruuntur ac gaudent.

12. IV. Non vero pari sed mitiori pœna affici potest nobilis qui non genere tantum, sed & virtute talis, aliàsq; benè meritus est & impostero quoq; mereri de Republ. potest, cum videlicet pœna in judicis arbitrio est posita, & non à Deo ipso definita, ratione habita Invenias sive aq; uitatis & certarum circumstantiarum & c. Sic E. gr. Saul filium secundum jus rigidum capite damnatum secundum aequitatem juris absolvit liberumq; dimisit. v. 45. ; supr. cit. c. & Sam. Vid. l. Meisn. dis. de L. L. l. 4. s. 1. q. 23. Jac. Mart. cent, 4. ill. qu. Phil. d. 9. q. 10. Confer. Gerhard. cent. q. pol. dec. 6. q. 3. Keck. curs. Phil. disp. 32. probl. 1.

QVÆSTIO. II.

Probanda ne sit illa in Principe simulatio,
quâ mutato habitu & aliâ simulatâ personâ in subditorum
vitam fidem & de se inquit Indicia; & c. & c. & c.
an & quæ alienæ personæ simulatio
licita sit?

1. Magnoperè expedit Principi bono scire non tantum subditorum suorum vitam & fidem, sed & de se totoq; regimine Indicia. Sic enim necessitati & salutis publicæ consulere ac subvenire, multis malis ac periculis prævenire ac mederi, sibi præcavere, & quos in se ac toto Reipubl. corpore deprehendit naves ac defectus corrigere ac emendare potest commodius & expeditius.

- Duobus autem modis cognoscere ea potest 1. per alios,
2. clancularios quosdam ministros, quos Coryceos & Exploratores vocant, qui clam & occultè in dicta & facta populi inquirunt, eademq; postea ad Principem deferunt ac referunt 2. perse-

per semetipsum, dum mutato habitu, vel simulatâ alia persona
subditos accedit, & quid dicant ac faciant coram audit ac vi-
det.

Quod prius attinet, an & quatenus Princeps inter regni sui
inquinatos, etiam extra belli aleam constitutus, exploratores
alere debeat, de eo p. t. disquirere nostri non est instituti. Le-
gantur hac de re Keck. in System. Politic. l. 1, c. 7. & in Curs.
Philosoph. Disp. 30. qv. 5. Henon. Disp. Politic. 6. p. 321.
& 322. & qui ibi citati sunt Autores alij. Et notetur brevi-
tè, quod Princeps quidem Exploratores habere & audire, sed
non auscultare, verum (quod Mecenas monet (referente
Dione l. 52.) acriter examinare; quod ipsis quidem aurem
sed non statim fidem adhibere; & nec nimis facilem,
ne ad calumpniam invitentur, nec nimis difficilem, ne à veri-
tate absterreantur, sese ipsis præbere debeat.

De Posteriori autem explorationis modo impræsentiarum
agitur, & licitanè sit illa persona aliena in Principe simulatio
queritur? ad quod Resp. affirmativè quod sic, & quod si libeat,
liceat Principi vestitu mutato, suaq; dissimulatâ, & alienâ si-
mulatâ personâ inquisitionem instituere, siquidem finis, qui de-
terminat actionem, non malo, sed bono hoc fit, & perutile imò
& necessarium nonnunquam Reipubl. & Communi saluti est
Sic enim, quod ipsum scire multum interest, benè cognoscit, &
quam aliàs sæpè in aulâ à suis Consiliarijs non audit, veritatem
(quemadmodum libertas monendi, & veritas frequentèr exul-
tant aulis, uti Ludovicus Galliarum Rex, de sua conqueri-
tur, quod cum omnibus rebus abundet, veritate careat) in cau-
lâ & casulis nonnunquam cum Antigono illo reperit & à ru-
sticellis ac infima plebecula cognoscit.

Quin insuper hic posterior per simulationem persona alie-
na à Principe factæ Explorationis modus eo certior est ac tutior
priori, quod hic non alienis, ut ibi, sed proprijs, utatur & o-
mnia vsurpet oculis ac auribus, nec falsa Delatorum renuncii-

E. 3.

atione

atione & calumniâ, uti aliàs sæpè, circumveniatur & fal-
latur.

6. *Exempla Eorum, qui utilitèr & laudabiliter hoc modo
fuère usi, suppeditat nobis Phil. Camerarius Cent. 1. medit.
histor. 90. & ex Eo Schönborn. l. 12. Politic. c. 27. p. 165. Sic
Matthias Huniades Rex Hungaria, licet circum se habue-
rit & Marte & arte, togâ sagorq; præcellentes viros, solitus ta-
men fuit sæpiculè in venationibus à comitatu suo clamèr studi-
o se sese subducere, atq; in solitarijs rusticorum casulis vel pago
aliquo pernoctare, famamq; & rumores de Rege & administra-
tione Reipubl. colligere. Idem fecit etiam Michridates poten-
tissimus ac bellicosissimus Rex. Sic & simulatâ personâ ali-
enâ idem tentarunt Franciscus Galeatius, Leo Imperator,
Augustus Elect. Sax, & Dux ille Noricus, de quo eleganter
Sabinus:*

*Sæpè rudes inter mutatâ veste colonos
Noricus agricola Dux faciebat opus.
Nunc pascebat oves, nunc gramina falce secabat,
Vomere proscindens nunc subigebat humum.
Et simul illato de se sermone rogabat
Plurima, nempe quibus moribus ipse foret.
Justus an exigeret pœnas à fontibus ultor,
Debita conferret præmia numnè bonis?
Quarenti verò causam cur Regibus ortus
Princeps agricolam se simularet? ait.
Me juvat è rudibus cognoscere vera colonis,
Servit adulatrix auribus aula meis.*

7. *Ceterum ut & in Jæsa ac in genere an & quæ aliena per-
sonæ simulatio probanda sit breviter nunc subjungamus, di-
stinguendum est inter causam ac finem ob quem illa instituitur.
Atq; suscipi illa potest ac solet vel- 1. ex temeraria levita-
te, animi vanitate, sineq; malo & illicito ad exercendam pe-
tulantiâ & omnîs generis nequitiam: quò *αγορῶν* *καρχῆα*
& lar-*

& larva Bacchantium. s. personæ alienæ Bacchanaliorum tem-
pore facta simulatio & representatio pertinet. Vel 2. fit illa
fine non malo, citra Dei ignominiam proximiq; offensi-
onem & scandalum, in sui potius proximiq; salutem & c. tempore
vel necessitatis, vel hilaritatis & honestæ recreationis, ut in lu-
dis scenicis, vel tentationis & probationis, quo refer illam
Joseph Genes. 44. Et ipsius Christi Luc. 24. simulationem &
hanc etiam de qua hac in questione dictum fuit.

Quod primum attinet genus, illicitum ac improbandum
illud omnino est. Secundum autem licitum ac probandum cen-
semus Vid. & confer. Qu. Ethico-Polit. Pent. 1. q. 5.
th. 5. & 6. & Christ. Matth. in l. 3. System. Ethic. p. 262.
& seqq.

Q U Æ S T I O. I I I.

An Princeps sit exlex, seu legibus
solutus?

Dubia hæc & perquam controversa inter alias questio
politica multis ab utraq; parte, tam affirmativâ quam negati-
vâ, utitur rationibus ac autoritatibus, qua satis intricatam ac
perplexam eam reddunt Nos ne vel in excessu cum absolutè
affirmantibus, vel defectu cum simpliciter negantibus exorbi-
temus, sed potius media inter utrumq; Extremum viâ inceda-
mus, certis quibusdam adhibitis distinctionibus quaestionem par-
tim negamus partim affirmamus.

Et primò quidem Princeps non est solutus L. L. divinis
& naturalibus, Hæ enim omnes omnino homines indiscrimi-
natim & ex æquo obligant; Et harum ratione consideratur
Princeps non quatenus Princeps, sed quatenus homo, Dei impe-
rio subiectus, & ad imaginem ipsius creatus est. Cum ergò
Princeps Deo subiectus sit, cum homo sit, cum item Christia-
nus, pius & honestus esse debeat (neq; enim Principaus Chri-
stianis

Præsumptum &c. tollit) omnino tenetur L.L. à Deo vel verbo præscriptis, vel animo inscriptis parere.

3. Huc pertinet cap. non licet. dist. 10. ubi non licet Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra divina mandata præsumere, nec quicquam quod Evangelicis, Propheti-
cis & Apostolicis regulis obviet, agere. Sic c. 1. dist. 10. Lex Imperatorum non est supra legem Dei sed subius. Et egregium illud præceptum Politicum huc referendum est, quod Glycas in Annal. fol. 356. scriptum reliquit: Officium illustrium Parentum requirit filijs persuadere, se non magis quam alios peccandi licentiam habere.

4. Impia ergò vox Juliae est ad Antonium Caracallam Imperatorem privignum suum: Sibi licet, an nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non accipere: Ut & ludicum illorum ad Cambysem; Nullam nempe se invenire legem qua sinat fratri nubere sororem, sed aliam qua Regi Persarum liceat quod libet: Et Anaxarchi Philosophi ad Alexandrum Magnum cum Clitum iratus transfixisset; Ius Iovi & Regi est quod videtur. Neq; enim magis Principi incestus, stuprum, furtum, caedes &c. licita sunt, quam subdito & infima cuiquam fecis aut sortis alij.

5. Secundò Princeps non est solutus L.L. Majestatis, ut vocant, seu fundamentalibus imperij, in quibus fundamentum totius regni s. principatus consistit: in has enim cum Princeps inaugurandus & inthronisandus consentire & jurare debeat, (uti patet Exemplo Caroli V. electi Imperatoris jurantis in leges fundamentales imperij Romani) & justissimum atq; equissimum sit Principem pacta ac promissa servare: tum quoq; hisce non observatis regnum & principatus quia pessumit, turbatur & collabitur, ideoq; hisce omnino tenetur & constrictus est Princeps ad conservandam imperij dignitatem & publ. salutem. Rationes hic dissentientium & negantium solutas vid. ap. Althus. in Pol. c. 19

Tertio

Tertio alius leges civiles quod attinet, & quidem communes illas, quarum ratio communis est & observatio non tantum in subditos sed & in ipsum Principem cadere potest, non est solutus iisdem Princeps absolute & simpliciter. Neque enim quod ad vim legis directivam s. dirigentem, ut loquuntur, quae est, cum lex per suam in jure naturali & recta ratione foundationem adeoque ad observationem civiliter invitatur, non serviliter cogitur, ab ijs immunis est. Vel, non est solutus Princeps LL. civilibus communibus, quatenus iusta actionum norma & regula sunt. Sic enim est & manet iisdem subjectus & constrictus. Cum enim haec LL. ex naturalibus legibus extracta & iisdem consentanea, adeoque iusta sent, non debet non eas observare Princeps, non quidem ob superioris alicujus praeceptum, sed commune legis fundamentum atque aequitatis studium, nec potest eas transilire nisi ipsas simul leges naturales transilire consequenter velit, quod nefas est.

Præterea etiam vel ideo istis LL. obtemperare debet, ut subditi suo exemplo, quod certè multum hac in re apud illos valet, moti iisdem pareant & obsecudent. Hinc Modorus l. 3. de sum. bon. c. 52. justum est, inquit, Principem LL. suis obtemperare: tunc enim sua jura ab omnibus custodienda existimet, quando & ipse illis reverentiam prabet. Et pertinent huc illa sapientum effata. 1. Catonis: Feras legem quam ipse tuleris. 2. Solonis: Oportet legem regere Regem, & salva est respublica, si cives Magistratui, Magistratus a legibus obediunt. 3. Platonis: Paratum exitium illi civitati, in qua non lex Magistratui, sed Magistratus legi praesunt Et 4. quod Impp. ait Digna vox majestate regnantis est legibus alligatum se Principem profiteri. l. 4. c. de ll. & constit. Princip.

Econtra verò I. Princeps est solutus legibus civilibus communibus, quoad vim legis coactivam, quae est quando rigore quodam & metu poenae faciendae impetrantur, sive quatenus

F

lex

lex serviliter cogit. Cum enim lex tantum sit medium & instrumentum coercendi atq. cogendi, Principi subserviens, Princeps ut causa principalis ipsdem non est subjectus, aut cogi ab ipsdem potest. Agens enim sic pateretur a suo subjecto, & ipsum coereret seipsum, quod absurdum est. Hac igitur ratione intelligendum est, quod Princeps LL. dicitur solutus. l. 31. ff. d. LL.

II. Solutus est Princeps LL. civilibus specialibus, que scilicet subditos quatenus subditi & privati sunt concernunt, ut sunt statuta illa civilia, qua pertinent ad juris solennia in contractibus nempe nonnullis, testamentis, & ceteris, ut, non uti veste sericâ, non incedere cinctum gladio & c. His non tenetur Princeps, qui enim illis obligaretur, cum ratio harum legum in Principis personâ exspiret, eamq. minimè attingat? Vid. Meisner in Diff. de LL. 298. seq. Christ. Matth. l. 3. System. Politic. p. 336. & 337. c. 3. Keck. l. 1. Syst. Politici c. 3. Ha-non. Diss. Politic. 9. Alios.

Q V Æ S T I O. IV.

An Imperium Romanum dicendum sit
Monarchia, & quidem quarta ac ultima illa, de qua
prædictum in sacris?

1. *Gravis multumq. a multis agitata & divexata est questio, num imperium Romanum sit Monarchia & quidem quarta ac ultima illa Danielis 2. & 7. prævisa & prædicta? Jo Bodinus, rigorosus ille Germania majestatis censor, ut appellatur a non nemine, stomachosè disputat hac de re, & acriter questionem istam negat ac pernegat, omnes ingenij & industria nervos in id intendens, ut probet statum imperij Romani minimè monarchicum esse, & plures esse Monarchias quàm quatuor; Quo cum faciunt & alij nonnulli. Contra vero alij Theologi*

logi, Politici, Historici complures Monarchiam illam esse & in specie quartam ac ultimam illam in Dan. d. l. praefiguratam magno consensu dicunt ac docent.

Uti autem succinctè & distinctè nostram hic sententiam, & quid veritati magis consentaneum judicemus, exponamus; distinguimus 1. Vocem Monarchiæ, quæ dupliciter accipitur. 1. strictius & ἡγεμονία à Theologis. de regno sive imperio mundi summo aliquo & maximo, à Dan. d. l. praefigurato, quod Deus præ cæteris majestate & potentia instruxit ac ornavit, ita ut præ illis non minus, quam Sol in cali firmamento emineat; Et tales Monarchiæ sunt 4. tantum, quas alij principales vocare volunt, quarum una alteram serie non interruptâ insecuta est, duratura usq. ad extremum Christi adventum Vel 2. generalius, & absolutè à Politicis sumitur pro Republ. in qua omnia gubernantur imperio unius, penes quem residet suprema potestas. Et sic non tantum quatuor, sed longè plures dantur Monarchiæ in hoc mundo, quas alijs minus Principales vocare allubescit.

II. Distinguendum censemus inter impèrij Romani statum veterem, qui olim fuit, & hodiernum, qui nunc est, seu inter imperium Romanum & Romano-Germanicum, ut vocant nonnulli.

Premiis his respondemus & dicimus 1. Romanum imperium esse Monarchiam in sensu illo theologico, & quidem ultimam illam, quæ Dan. 2. per tibias ferreas, & pedes partim ferreos, partim fictiles, 7. autem c. per bestiam illam ἀνώρον & ἀπορορον prægrandem, robustam & horrendam dentibus suis ferreis longè lateq. grassaturam, praefigurata & adumbrata fuit.

Hujus nostræ sententia authores & approbatores laudare possumus Hieron. Theodoret. Vatabl. Luth. Osiand. & cæteros: Ipsum etiam Calvinum & Hemmingium. Et rationes

ejus habemus luculentas; quoniam scilicet quacumq; de quarta illa Monarchia s. regno ultimo typicè prædicantur ad Imperium Romanum ex assè quadrant & unicè applicari possunt.

6. I. Imperium enim Romanum illud est, sub quo lapis ille sine manibus de monte est excisus, id est. Christus lapis angularis Psalm. 117. Esa. 28. sine opera hominum & virili semine è corpore sanctissimæ Virginis Maria hunc in mundum natus est. Natus enim ipse, Evangelicâ historiâ teste, sub Augusto Casare, Monarcha Romano, universo orbi imperante Luc. 2. vers. 1.

7. II. Hoc ipsum habet vel potius habuit decem illa cornua sive regna, inter qua unum enatum parvum, quod robore & velocitate sua tria dejecit, id est Turca, qui ortum habuit exiguum, & tria regna Ægyptum Asiam & Graciam dejecit.

8. III. Confertur ferro hoc in prima visione, Nam quemadmodum ferrum duritie & duratione omnia superat metalla; ita hoc potentia sive fortitudine & duratione reliqua mundi regna superat. ejusq; majestas semper invicta manet, nec ab ulla enervari potentia humana unquam potuit, potest & poterit, duratura usq; ad finem mundi, extremum.

9. IV. Pedes & digiti pedum partim fictiles, partim ferrei innuunt decrementum & accrementum imperij, & quod non semper eadem Imperatorum hujus Monarchiæ futura sit potetia, sed alij horum plus, alij minus viriū habituri sint & Imperium modò potens, modò impotens futurū sit. Sic ferreum fuit sub Augusto, luteum esse capit sub Aurelio & Antonio Philosopho. Constantinus autem Magnus rursus ferreum istud reddidit, quod sub alijs iterum in lutum quasi abijt.

10. V. Innuunt digiti pedum variam ejus mutationem & divisionem, quod in multas distrahetur partes & multa ab eodem deficiet

deficient regnas; ut etiam quod bestia ἀλώρου & ἀμορφου
est, multiplicem politia formam variasq; mutationes in impe-
rio Romano indigitat.

11.

Vid Christian. Matth. l. 2. syst. Politici sect. 8. p. 425.
& seqq. Haenon. Diss. Politic. 12. p. 536. Schönborn. l. 5.
Polit. c. 5. & c.

12.

Concludimus ergò sacrum imperium Romanum esse quar-
tam & ultimam illam Dan. Monarchiam, & reliqua mun-
di regna dignitatis & majestatis suae apice superare, Impera-
toremq; Romanum supremum honoris fastigium in his terris
obtinere.

Nec est quod objiciat Bodinus cum suis, regnum Turci-
um, Hispanicum, Tartarorum, & Moscovitarum,
nostrum regionum potentia & magnitudine superare. Respon-
demus enim; quod summum imperij ἀξίως non dependeat &
æstimandum sit ex regnorum quantitate & territoriorum
amplitudine, sed prædominio, quod cernere est in imperio
Romano, Unde orbis Christiani Principes reliqui Imperatori
Romano primas omni jure concedunt; & omnes exteri intelli-
gunt debere se comiter Romani Imperij observare majestatem;
neq; ullum est in universo terrarum orbe nomen sanctius, vel
ipsis remotissimis barbaris venerabilius.

13.

41.

Hinc non tantum Reges Gallia & Hispania aliquoties di-
gnitatem hujus Monarchiae sibi deferri petiere, uti ex ambitu
Caroli V. Regis Hispania & Francisci 1. Regis Gallia apud
Sleidan. videre est: sed & ipse Turcarum Imperator, qui ta-
men se omnium Imperatorum ter maximum (at vanissime) ap-
pellat, oratores aliorum Regum dum coram se stantes audit, hanc
Imperatoris majestatem sic veretur & respectat, ut Imperij Le-
gatus ex sella verba faciat (Kirchn. d. Legat. l. 2. c. 29. Et
Basiliius Moscus, qui omnes Reges & Turcam ipsum despi-
cit, solius Imperatoris Romani majestatem, missis ad Augusta-

F 3

na

na comitia legatis, admiratus est: Ejusq; filius Theodorus Re-
gis titulum ab Imperatore Romano sibi dari petijt; Qui solus
etiam Reges creare potest, & creavit Regem Poloniae, Daniae,
Sueciae &c.

15. Innuitur haec imperij Rom. i. $\text{E}\text{X}\text{O}\text{X}$ majestas, & qualitas typo
Aquilæ, quam in vexillo insignis loco habet. Nam quemadmo-
dum Aquila est Princeps avium, & solem irretorto oculo con-
tueri dicitur; sic Romanum imperium sublimi ferit sydera ver-
tice, & summum inter alia est. 2. quemadmodum Aquila se-
nio non opperit neq; aegritudine, sed fame (Plin. l. 10. natur. hi-
stor. 3.) & quemadmodum immunis illa est à fulmine; ita et-
jam hujus imperij dignitas durabit in omne ævum, & ab ex-
trema deletione, humanâ potentiâ quæ sit, libera futura est.
Quod ipsum Daniel innuit cum dicit lapidem de monte ab-
abscessum pedes hujus statuæ percussisse & destruxisse, id
est, Christum suo adventu ad iudicium solum finem huic impe-
rio facturum esse. Unde etiam Imperatores nostri recte Augusti
& invictissimi nuncupantur. 3. Quemadmodum Aquila an-
nosa ad solem pennas exurere dicitur, post verò se salubri
lymphâ, unde renovantur penna reficit (Psalm. 103.) Ita Ro-
manum imperium varijs bellorum æstibus vires labefactavit,
quæ aliquo modo restituta sunt, ubi salutari cælestis doctrinæ
aquâ renovatum est. Sed de acceptione vocis Theologicâ ha-
tenus.

16. Quod attinet acceptionem Monarchiæ politicam, cer-
tè est itatum imperij Rom. veterem monarchicum fuisse, &
Imperatores priscos Monarchas dicendos esse; Quod verò mo-
dèrnium hujus temporis attinet, dicendum è ille sit Monarchi-
cus, uti multi censent, an verò mixtus ex Monarchia & Ari-
stocratia, quemadmodum Arnisæus, Peucerus & alij probare
volunt, controversa & difficultas aliqua est? Nos in medio
jam id ipsum relinquentes ad alia nos accingimus. Interim
CONTRA

contra Bodin & ipsius auctoris Romanum imperium meram
Aristocratiam esse constanter negamus, rationes ipsius affir-
mativas in ipsa οὐκ ἔστιν οὐκ ἐπιτελεσθησὶν protelaturi.

QVÆSTIO. V.

Plurimorum vota nūm semper prævaleant,
& an Princeps consilia ac sententias non tam pon-
derare quàm numerare debeat?

Quemadmodum plurium testimonia pluris vulgò sunt, quàm
pauciorum & unius atq; alterius: ita etiam plurium vota &
sententia vincere & præferri votis & sententijs pauciorum usu
communi receptum est, unde proverbium ista enata: *Maxima
pars concludit.* Et, *Quod major pars desinit, prævalet.* It.
plurium calculus vincit.

Cujus quidem rei ratio in aprico est, & dari hæc potest,
quod plures plus sapiant quam pauciores, & duo vel tres plus
videant quam unus. Unde iterum proverbium: *Plus vident ocu-
li quam oculus,* Et laudatur illud Plinii dicentis, *singuli deci-
pere & decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes fefelle-
runt.*

Ut ut autem hæc probabilia sunt & ὡς ἴτι τὸ μᾶλ', non
tamen perpetua, & necessaria sunt, nec multitudo ac pluralitas
infalibile sapientiæ & veritatis est indicium, nec quæ plura ac ma-
jora sunt suffragia, sententiæ, ac consilia ea semper meliora sunt.
Sæpe enim fit ut plures errent & hallucinentur, unus autem &
alter rectè sapiant, benè sentiant, consulant. Sic E. gr. unus &
solus Paphnutius in Concilio Niceno rectè sensit & judica-
vit de conjugio sacerdotum, cum omnes reliqui Patres concilij
istius errarent.

Ponderanda igitur potius quam numeranda sunt vota ac
senten-

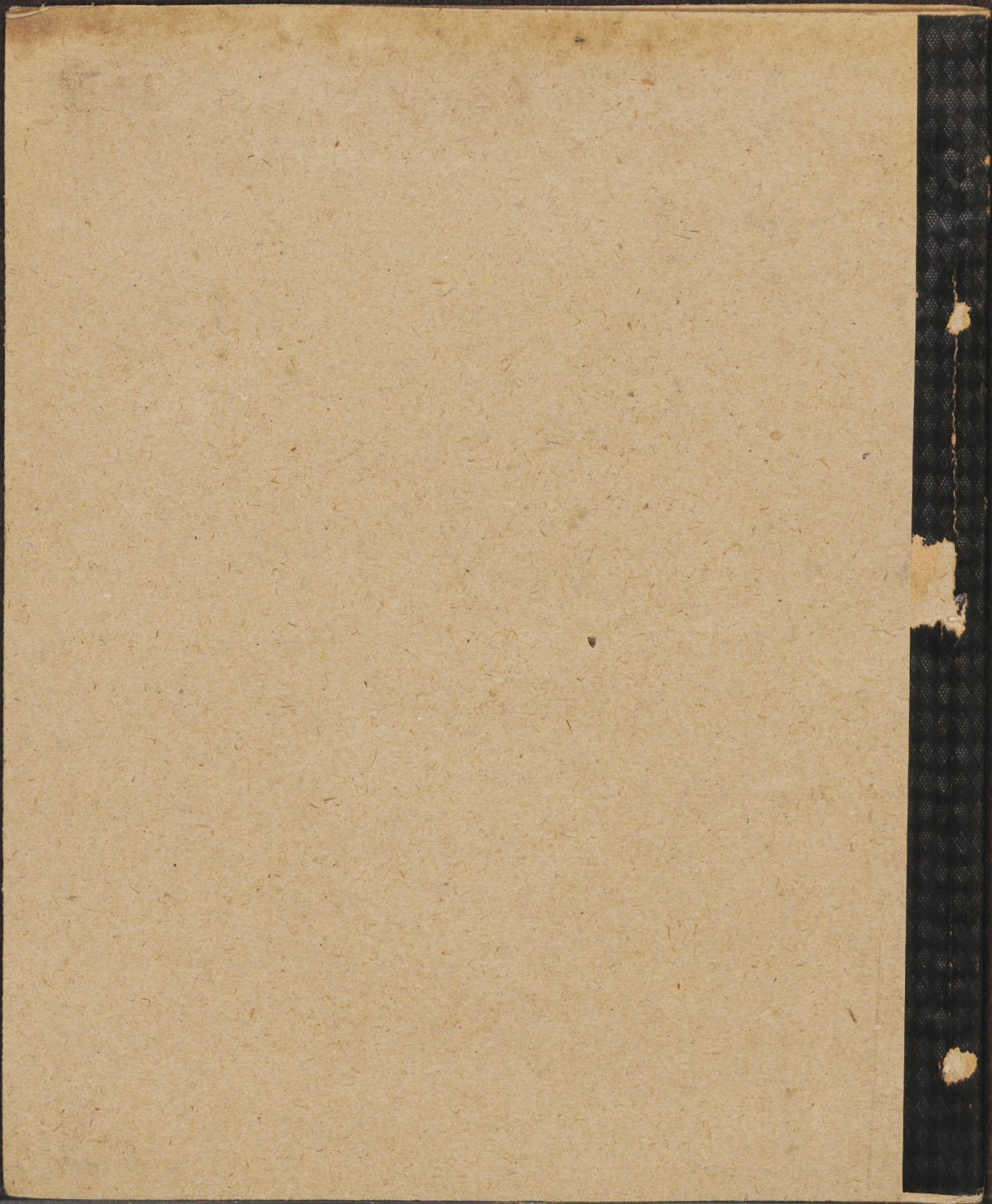
sententia, nec ex pluralitate & quantitate, sed natura & qualitate sua consilia sunt aestimanda, ut si unius, vel duorum, à sincero & incorrupto iudicio profecta, melioribus solidioribusq; nitantur fundamentis, praeferantur ea multorum aliorum; sapiendumq; ita, ac sentiendum potius rectè cum paucis, quam errandum cum multis est.

4. Nec enim multitudo errantium errori parit patrocinium, injustumq; est ut major pars meliorem vincat, sed quemadmodum in militia non multitudo militum sed paucorum virtus, non multa nomina sed expedita manus praestant victoriam, ita potius pondus quàm muneris, & qualitas quàm quantitas sententiarum ac consiliorum spectari praevalere & locum tenere debet.

5. Quod aequi amantissimus Princeps Iustinianus Consultatoribus suis praescripsit, ne videl. ex multitudine authorum iudicent, cum unius inferiorisq; sententia & multos & majores saepe superet. Et Exodi 23. praecipit Deus, ne plurimorum sententia in iudicio acquiescamus, ut à veritate declinemus.

Tantum.

contra Bodin & ipsius affectus Romanum
Aristocratiam esse constanter negamus, &
mativas in ipsa oulq̄m̄ta protelaturi.

QVÆSTIO. V.

Plurimorum vota nūm semper
& an Princeps consilia ac sententias
de rare quān numerare debeat

Quemadmodum plurium testimonia pluris
pauciorum & unius atq̄ alterius: ita etiam
sententia vincere & præferri votis & senten
communi receptum est, unde proverbium ista
pars concludit. Et, Quod major pars desin
plurium calculus vincit.

Cujus quidem rei ratio in aprico est,
quod plures plus sapiant quam pauciores, &
videant quam unus. Unde iterum proverbium
li quam oculus, Et laudatnr illud Plinii dice
pere & decipi possunt, nemo omnes, nemi
runt.

Ut ut autem hæc probabilia sunt & us
tamen perpetua, & necessaria sunt, nec multi
infalibile sapiētia & veritatis est indicium, ne
jora sunt suffragia, sententia, ac consilia ea se
Sæpe enim fit ut plures errent & hallucinent
alter recte sapiant, bene sentiant, consulant.
solus Paphnutius in Concilio Niceno recit
vit de conjugio sacerdotum, cum omnes reli
lij istius errarent.

Ponderanda igitur potius quam nume

